

ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ СТУДЕНТАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто особливості використання нових інформаційних технологій у навчанні майбутніх учителів іноземній мові. Такі технології навчання допомагають студентам розвинути необхідні вміння та навички, збільшують інтерес до навчального матеріалу, дозволяють зробити навчальний процес більш ефективним та індивідуалізованим.

Упровадження інформаційних технологій в освітню систему України та формування єдиного інформаційно-освітнього простору – одні з пріоритетних напрямів сучасної державної політики. Зокрема, в "Національній доктрині розвитку освіти в Україні" зазначається, що "Головною метою в контексті створення інформаційного суспільства й освітньо-інформаційного простору є забезпечення доступу до інформації широкого спектру споживання; належне інформаційне забезпечення всіх гілок влади; розвиток та впровадження сучасних комп'ютерних технологій у системі освіти, державного управління, науці та інших сферах; створення в найкоротші строки необхідних умов для забезпечення широкого доступу навчальних закладів, наукових та інших установ до мережі Інтернет; розширення й удосконалення подання у мережі Інтернет об'єктивної політичної, економічної, правової, екологічної, науково-технічної, культурної та іншої інформації про Україну; розвиток освітніх і навчальних програм на базі комп'ютерних інформаційних технологій" [1: 29-30].

У зв'язку з цим, потреби у розвитку педагогічних технологій сьогодні величезні. З'являються нові технічні, інформаційні, поліграфічні засоби, які стають невід'ємним компонентом навчального процесу. Включення в методичну систему комп'ютерних засобів навчання вимагає розробки методики використання цих принципово нових дидактичних засобів навчання.

Аналіз педагогічних досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що підґрунтям у розробці педагогічних технологій слід вважати багатий досвід, накопичений вищою школою у питаннях організації й оптимізації навчання, який відобразили у своїх роботах видатні вчені: С.І. Архангельський, Ю.К. Бабанський, В.П. Беспалько, С.У. Гончаренко, Р.С. Гуревич, В.І. Євдокімов, І.Я. Лернер, А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.М. Пехота, І.Ф. Прокопенко, С.О. Сисосева, М.М. Скаткін, Н.Ф. Талізїна, С.Т. Шацький, О.Т. Шпак та інші.

Педагогічні і теоретичні аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі досліджені у працях Б.Б. Беседіна, Ю.В. Горошка, М.І. Жалдака, Ю.О. Жука, В.І. Загвязінського, Ю.І. Машбиця, В.М. Монахова, Н.В. Морзе, А.В. Пенькова, Є.С. Полат, С.А. Ракова, Ю.С. Рамського та інших.

Мета статті: розглянути особливості використання нових інформаційних технологій у навчанні майбутніх учителів іноземній мові.

Для підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах освіти використовують різні педагогічні технології. Їх розробка і застосування спрямовані на вибір та обґрунтування способів і прийомів навчання, форм контролю знань і умінь, на підготовку дидактичних і технічних засобів навчання, на вибір методів мотивації і активізації пізнавальної діяльності, на планування навчального процесу, тощо [2; 3; 4; 5].

На початку 90-х років з'явився термін "нові інформаційні технології навчання" (НІТН). В.М. Монахов дає йому таке тлумачення: "Під новими інформаційними технологіями навчання ми будемо розуміти систему сучасних інформаційних методів і засобів цілеспрямованого створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання та використання даних і знань у навчанні та систему наукових знань про її функціонування, що спрямована на вдосконалення навчального процесу з найменшими затратами" [6: 17].

В.І. Загвязінський виділяє інформаційні технології як один із істотних факторів, що визначають конкурентоспроможність країни, регіону, галузі й окремої організації. При цьому, важливу роль у процесі створення і використання інформаційних технологій він відводить вищій школі як основному джерелу кваліфікованих, високоінтелектуальних кадрів і потужній базі фундаментальних і прикладних наукових досліджень [7: 28].

Можна погодитись з визначеннями, висловленими цими дослідниками, оскільки основною метою впровадження інформаційних технологій навчання є підготовка майбутніх фахівців до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Активне впровадження інформаційних технологій у сферу освіти передбачає використання комп'ютерних систем, здатних реалізувати ефективні методи навчання. Причому, комп'ютер використовується як джерело інформації, як багатофункціональний інструментальний засіб і як засіб управління навчальною діяльністю.

Комп'ютерна техніка – не просто кмітлива і старанна служниця педагога, що готова відгукнутися на будь-яку його команду, але й сама стає активним дієвим учасником навчального процесу, спонукає викладача змінювати характер роботи на занятті, шукати більш динамічну і гнучку методику, яка дозволяє більш повно застосовувати можливості сучасних інформаційних технологій.

Специфічною особливістю оволодіння іноземною мовою є, по-перше, розвиток мови з урахуванням психологічних факторів спілкування, і, по-друге, оволодіння лінгвістичними структурами, засобами комунікації. Включення комп'ютера як помічника викладача в навчальний процес дозволяє оптимізувати засвоєння обох аспектів, доручивши комп'ютеру рутинну роботу із засвоєння навичок, і залишає викладачу головне завдання – організацію комунікативного спілкування на заняттях.

Використання НІТН допомагає інтегрувати різні форми діяльності і надає процесу вивчення іноземної мови більшої інтенсивності. Поєднуючи комп'ютерні вправи із завданнями з підручника, можна досягти високого рівня оволодіння граматичними та лексико-граматичними навичками.

Нові інформаційні технології навчання – це, насамперед, комп'ютер та комп'ютерні навчальні програми. Ці програми називають також електронними посібниками або мультимедійними комп'ютерними посібниками. Електронний посібник принципово відрізняється від звичайного текстового. Навчальний матеріал в електронному посібнику подано по-іншому – із використанням комп'ютерної графіки, відеофрагментів та аудіосупроводу, повнотекстового пошуку та словника незнайомих термінів, у ньому також є зручна система навігації по підручнику. Це допомагає кращому засвоєнню матеріалу, завдяки використанню різних видів пам'яті: зорової, слухової, асоціативної. Основу навчального матеріалу складає гіпертекст. Від звичайного тексту він відрізняється чіткою структурою, можливістю практично миттєвого доступу до будь-якої частини навчального матеріалу. Гіпертекст може містити посилання на різні об'єкти. Об'єктами можуть бути будь-який текст, графічні ілюстрації, анімації, аудіо- та відеофрагменти, імітаційні програми.

Використання мультимедійних засобів навчання на заняттях англійської мови підвищує якість знань, умінь і навичок, збільшує пізнавальну активність та мотивацію, прискорює темпи навчання, поліпшує осмислення та запам'ятовування навчального матеріалу, забезпечує самостійну діяльність студентів. Мультимедійні програми допомагають швидко та ефективно засвоїти сприйняття усної мови, поставити правильну вимову, збільшити лексичний запас і навчити говорінню.

Зараз існує величезний вибір мультимедіа продуктів, серед яких можна виділити такі досить успішні курси англійської мови, як "Professor Higgins", "Everyday English in Communication", "Hello, America!", "Bridge to English", "English on Holidays", "Triple Play Plus in English", "English Gold", "English Platinum", "Rewards", бібліотеку навчальних програм з англійської мови "Multimedia Teacher", навчальну програму "Lingua Land". Програма "Lingua Land" дозволяє вивчити не тільки англійську, але й німецьку, французьку, іспанську мови. Всі завдання цієї програми носять ігровий характер.

Телекомунікаційні засоби (електронна пошта, телеконференції, у тому числі аудіо- та відеоконференції) дозволяють студентам самостійно формувати свій погляд на те, що діється у світі, усвідомлювати багато явищ та досліджувати їх з різних точок зору, і, нарешті, зрозуміти, що деякі проблеми можна вирішити тільки спільними зусиллями.

Переваги використання Інтернету в процесі підготовки до занять очевидні для будь-якого викладача, що має доступ до глобальної мережі. Інтернет – незамінне джерело для актуалізації матеріалів підручників, пошуку додаткової інформації, інструмент, що дозволяє значно заощаджувати час і засоби при розробці навчальних матеріалів до занять. Однак, необмежений обсяг інформації – це далеко не все, що може надати нове інформаційне поле викладачам іноземних мов та їхнім студентам. У цьому легко переконатися, зокрема, на прикладі постійно зростаючої кількості Інтернет-ресурсів (сайтів), які адресовані людям, що вивчають англійську мову, і активному обговоренню впровадження Інтернет-технологій у навчальний процес у науковій літературі.

Характеризуючи конкретні способи використання можливостей Інтернет у вивченні іноземної мови, варто виділити найбільш ефективні з них:

1. Переписка електронною поштою з однолітками-носіями мови і тими, хто вивчає англійську мову як іноземну в інших країнах (сучасна, жива мова, оперативність інформації, можливість вивчення іншої культури, одержання знання з "перших рук").
2. Участь у текстових та голосових чатах (переваги ті самі).
3. Участь у телекомунікаційних міжнародних проектах (підвищення рівня володіння мовою, розвиток загального світогляду, одержання спеціальних, необхідних знань для виконання конкретного проекту).
4. Участь у телекомунікаційних конкурсах, олімпіадах, тестуванні (можливість одержати об'єктивну оцінку знань, самоствердитися, підготуватися до іспитів, участі в різних конкурсах та олімпіадах. Відсутність негативного психологічного моменту, відчуття страху, що властиве студентам у реальних ситуаціях. Одержання міжнародних сертифікатів).
5. Можливість оперативної публікації творчих робіт студентів.
6. Використання навчальних матеріалів сайтів, на яких розміщені граматичні, лексичні і фонетичні завдання, тексти художньої літератури, плани і конспекти занять, лекційні курси.
7. Пошук в Інтернеті матеріалів для науково-дослідницької діяльності студентів і розвиток умінь застосовувати їх.

Під час спільної роботи над проектами створюється найсильніша мотивація для самостійної пізнавальної діяльності студентів у групах та індивідуально. Така спільна діяльність стимулює студентів до ознайомлення з різними точками зору на проблему, на пошук додаткової інформації, на оцінку одержаних власних результатів. Викладач стає керівником, координатором, консультантом, до якого звертаються не за порадою, а як до авторитетного джерела інформації та експерта. Обговорення проміжних результатів, дискусії, мозкові атаки, доповіді, реферати стають якіснішими, оскільки вони містять не лише матеріал із підручників та офіційних довідників, але й точки зору партнерів по проекту з інших регіонів світу, одержані ними дані, інтерпретацію фактів, явищ.

Слід зазначити, що проекти стають більш цікавими і складними по мірі того, як студенти опановують нові технології. Інформаційні технології стають корисними для відображення результатів роботи або одержаної інформації. Так, фінальним проектом може стати мультимедійна презентація, яскраво оформлена письмова доповідь або веб-сторінка. Публікація презентації або веб-сторінки дозволяє студентам у найпростіший спосіб

донести до інших своє бачення проблеми. Цифрове зображення, відеокліпи, звукові кліпи та гіперпосилання можуть дати якісну інформацію, щоб підтвердити або проілюструвати відповідь.

Ефективність використання НІТН значною мірою зумовлюється врахуванням викладачами закладених у них дидактичних особливостей. До останніх відносяться:

- висока інформаційна насиченість цих засобів;
- можливість долати (суб'єктивно змінювати) реально існуючі часові та просторові співвідношення;
- можливість глибокого проникнення в сутність явищ та процесів, що вивчаються;
- демонстрування об'єктів і явищ, що розглядаються, в їх розвитку, динаміці;
- реалістичність відображення дійсності;
- розмаїтість зображувальних прийомів,
- емоційна насиченість.

Нові інформаційні технології навчання різнопланово впливають на студента: по-перше, студент може отримати набагато більше навчального матеріалу, ніж під час спілкування лише з викладачем; по-друге, в студента формуються уміння працювати з інформацією, приймати оптимальні рішення; по-третє, такі технології готують студента стати в інформаційному суспільстві особистістю.

Інформаційні технології дозволяють поліпшити якість викладання та навчання, забезпечуючи можливості швидкого аналізу інформації та зворотного зв'язку. Але потрібно зауважити, що інформаційні технології можуть взагалі не мати жодного впливу або, навпаки, мати негативний вплив. Так відбувається тому, що інформаційні технології не є головним чинником у процесі вдосконалення освіти. Вплив на результати роботи викладачів та студентів залежить від того, як їх застосовують щодо змісту навчальних планів, інструкцій та способів оцінювання.

Використання інформаційних технологій у навчанні висуває перед викладачами низку серйозних завдань:

- оволодіння новими інформаційними технологіями навчання;
- вивчення впливу способів подання інформації на процес засвоєння навчального матеріалу;
- розробка ігрових елементів процесу навчання;
- застосування активних методів навчання;
- оволодіння методами графічного подання інформації та поєднання їх з друкованими матеріалами;
- розробка методичних рекомендацій, тестів, контрольних завдань, консультацій та ін.

Розуміння викладачами того, що НІТН принципово змінюють процес підготовки спеціалістів, надають новий характер освіченості, і тому їх застосування у процесі підготовки спеціалістів є обов'язковим для сучасного процесу навчання у ВНЗ.

Як зазначив Ю.І. Машбиць, "вчителі зможуть ефективно використовувати нові інформаційні технології навчання лише в тому випадку, коли вони матимуть бажання і вмітимуть застосовувати у своїй практиці ці технології" [8: 3].

Висновки та перспективи. Потенційні переваги інформаційних технологій очевидні: можливість будувати модульні, легко адаптовані до потреб конкретного користувача програми навчання, незалежні від місця та часу навчання, можливість швидкого оновлення курсів. Використання інформаційних технологій дозволяє зробити навчання більш ефективним та індивідуалізованим.

Сприйняття матеріалу при використанні комп'ютера поліпшується за рахунок різних дидактичних можливостей комп'ютера, як наочність, підкреслювання, динаміка кольорового зображення. Особливість процесу навчання за допомогою комп'ютера викликає інтерес до навчання і сприяє активізації та зосередженню уваги студентів на предметі. Крім того, комп'ютер створює умови для переходу на більш високий рівень інтелектуальної праці.

Специфічними дидактичними функціями комп'ютера є моделювання ситуацій, які недоступні в нормальних умовах, занурення в мовленнєве середовище, наявність постійного зворотного зв'язку, автоматизація контролю, формування позитивного ставлення до навчання.

Технології навчання, що орієнтовані на застосування засобів інформаційних технологій, можуть значно полегшити і якісно поліпшити роботу викладача, підняти рівень знань та умінь студентів. Через економічну кризу далеко не всі ВНЗ можуть в повній мірі використати ці можливості. Проте інформаційні технології настільки стрімко розвиваються і так глибоко проникають у всі сфери діяльності людини, що однаково доведеться глянути по-новому на процес навчання та виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Педагогічна газета. – 2001. – 7 липня. – С. 4-6.
2. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. – М., 1995. – 198 с.
3. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: Навч. посіб. для студентів пед. ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти. – Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2004. – 365 с.
4. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр "Просвіта"; Пошуково-видавниче агентство "Книга пам'яті", 2000. – 368 с.
5. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании. – М.: "Школа-Пресс", 1994. – 206 с.
6. Монахов В.М. Проектирование и внедрение новых информационных технологий обучения // Советская педагогика. – 1990. – № 7. – С. 17-22.
7. Загвязинский В.И. Теория обучения: Современная интерпретация: Науч. пособие для студ. высших пед. учеб. заведений. – М.: Изд. центр "Академия", 2001. – 192 с.

8. Машбиць Ю. Нові інформаційні технології навчання // Педагогічна газета. – 2004. – листопад (№ 11). – С. 3.

Матеріал надійшов до редколегії 30.10. 2007 р.

Подзигун Е.А. Использование новых информационных технологий в обучении студентов иностранному языку.

В статье рассмотрены особенности использования новых информационных технологий в обучении будущих учителей иностранному языку. Такие технологии обучения помогают студентам развивать необходимые умения и навыки, увеличивают интерес к учебному материалу, делают учебный процесс более эффективным и индивидуализированным.

Podzihun O.A. New Informational Technologies in Teaching Students a Foreign Language.

The article deals with the peculiarities of the new informational technologies usage while teaching future teachers English. Such technologies help the students to develop necessary skills in all kinds of the language practice, to increase their interest to the teaching material. The informational technologies make teaching process more effective and individual.